

Papież Franciszek

Reformator Kościoła

biograf Tomasz Piasecki

© FreeBooks.pl

Wstęp

Od pierwszego dnia pontyfikatu, gdy 13 marca 2013 roku Jorge Mario Bergoglio po raz pierwszy pokazał się wiernym jako papież Franciszek, stało się jasne, że świat ma do czynienia z przywódcą zupełnie wyjątkowym. Prosty, biały strój papieski bez tradycyjnych ozdób, niskie ukłony przed tłumem na placu św. Piotra, a później - mieszkanie w skromnym pokoju Domu św. Marty zamiast w pałacu apostolskim - to wszystko sygnalizowało nadejście nowej ery w historii Kościoła katolickiego.

Ta książka opowiada historię papieża, który odważył się wprowadzić radykalne zmiany w instytucji uważanej za niezmienną od stuleci. Franciszek, pierwszy jezuita na Stolicy Piotrowej i pierwszy papież z Ameryki Południowej, przyniósł ze sobą ducha reform i przesłanie Kościoła ubogich dla ubogich. Jego wizja Kościoła jako "szpitala polowego", otwartego na wszystkich, zwłaszcza na zmarginalizowanych i odrzuconych, stała się manifestem odnowy.

W kolejnych rozdziałach przyjrzymy się kluczowym aspektom reformatorskiego pontyfikatu Franciszka: reformie Kurii Rzymskiej i walce z korupcją w Watykanie, niezłomnej postawie wobec skandali nadużyć seksualnych w Kościele, rewolucyjnemu podejściu do kwestii społecznych i ekologicznych wyrażonemu w encyklice "Laudato si'", oraz niezwykle zaangażowaniu w dialog międzyreligijny i budowanie mostów między podzielonymi społecznościami.

Franciszek był papieżem paradoksów - konserwatywny w doktrynie, a rewolucyjny w praktyce; surowy wobec kleru, a miłosierny wobec grzeszników; głęboko zakorzeniony w tradycji, a jednocześnie otwarty na znaki czasu. Jego pontyfikat był czasem głębokich napięć między wizją Kościoła otwartego na świat a oporem części hierarchii broniącej status quo.

Ta biografia nie jest hagiografią. Przedstawiamy tutaj pełny obraz papieża - z jego sukcesami i porażkami, z mądrością i ludzkimi słabościami. Franciszek był człowiekiem, który - choć często krytykowany i

niezrozumiany - zdołał zmienić oblicze Kościoła i przywrócić mu wiarygodność moralną w oczach milionów ludzi na całym świecie.

Historia papieża Franciszka to opowieść o odwadze, pokorze i niezłomnej wierze w siłę Ewangelii. To także świadectwo tego, jak jeden człowiek, uzbrojony w głębokie przekonania i autentyczną troskę o drugiego człowieka, może odmienić oblicze nawet najbardziej zakorzenionych instytucji.

Zapraszamy do lektury historii papieża, który odważył się być inny.

Spis treści

Wstęp	2
1: Jorge Mario Bergoglio - narodziny.....	15
1.1. Argentyna połowy XX wieku.....	16
1.2. 17 grudnia 1936 - dzień narodzin	18
1.3. Chrzest i pierwsze sakramenty.....	20
2: Włoskie dziedzictwo na argentyńskiej ziemi.....	24
2.1. Historia emigracji rodziny z Piemontu.....	25
2.2. Wpływy włoskiej kultury w domu rodzinnym	27
2.3. Między dwoma światami.....	30
3: Dom rodzinny i pierwsze lata.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3.1. Regina i Mario - rodzice przyszłego papieża	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3.2. Rodzeństwo i relacje rodzinne.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3.3. Życie codzienne w Flores	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3.4. Wartości wpajane w domu rodzinnym	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
4: Edukacja i młodość w Argentynie.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
4.1. Szkoła podstawowa	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
4.2. Technikum chemiczne	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
4.3. Praca jako laborant	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
4.4. Młodzieńcze pasje i zainteresowania.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
5: Powołanie - pierwsze znaki.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
5.1. Wpływ pobożności ludowej	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
5.2. Spowiednik, który zmienił jego życie.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

- 5.3. Doświadczenie mistyczne **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 5.4. Decyzja o wstąpieniu do zakonu **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 6: Wstąpienie do Towarzystwa Jezusowego **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 6.1. Dlaczego jezuici? **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 6.2. Nowicjat w Córdoba - pierwsze próby **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 6.3. Śluby zakonne **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 6.4. Tworzenie fundamentów duchowości jezuickiej **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 7: Formacja jezuicka i studia **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 7.1. Studia humanistyczne i literatura . **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 7.2. Filozofia w San Miguel **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 7.3. Praktyka pedagogiczna **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 7.4. Teologia **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 7.5. Studia w Hiszpanii **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 8: Święcenia kapłańskie i pierwsze lata ... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 8.1. Święcenia kapłańskie - 13 grudnia 1969 **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 8.2. Ostatnia probacja **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 8.3. Śluby wieczyste w Towarzystwie Jezusowym **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 8.4. Pierwsze zadania duszpasterskie .. **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 8.5. Styl kapłaństwa **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 9: Nauczyciel i wychowawca **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 9.1. Nauczanie w kolegiach jezuickich . **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 9.2. Prefekt w Colegio Máximo **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

- 9.3. Metody pedagogiczne i wpływ na studentów **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 9.4. Formacja młodych jezuitów **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 9.5. Kontakt z rzeczywistością młodego pokolenia **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 10: Prowincjał jezuitów w trudnych czasach **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 10.1. Nominacja na prowincjała w wieku 36 lat **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 10.2. Przewodzenie podczas "brudnej wojny" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 10.3. Kontrowersje wokół postawy wobec junty .. **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 10.4. Ochrona zagrożonych współbraci **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 10.5. Reformy w prowincji argentyńskiej **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 10.6. Zakończenie kadencji **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 11: Nominacja biskupa - nowy etap posługi **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 11.1. Pomocniczy biskup Buenos Aires **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 11.2. Konsekracja biskupa i wybór herbu **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 11.3. Pierwsze zadania jako biskupa **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 11.4. Relacje z kardynałem Quarracino **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 11.5. Styl biskupstwa - bliskość z wiernymi i duchowieństwem... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 12: Arcybiskup Buenos Aires **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 12.1. Przejęcie archidiecezji **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

- 12.2. Reorganizacja kurii i struktur diecezjalnych **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 12.3. Wizyty w slumsach - "villas miserias" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 12.4. Inicjatywy duszpasterskie w metropolii..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 12.5. Kwestie społeczne i polityczne w Buenos Aires **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 12.6. Przewodniczący Konferencji Episkopatu Argentyny **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 13: Kardynał z peryferii świata..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 13.1. Nominacja kardynalska przez Jana Pawła II **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 13.2. Pierwszy konsystorz i otrzymanie bireta **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 13.3. Przynależność do watykańskich dykasterii.. **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 13.4. Udział w konklawe 2005 roku..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 13.5. Relacje z papieżem Benedyktem XVI..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 13.6. Rosnący głos z Ameryki Łacińskiej..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 14: Prostota życia i opcja na rzecz ubogich **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 14.1. Rezygnacja z pałacu arcybiskupiego **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 14.2. Komunikacja miejska zamiast limuzyny..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 14.3. Bliskość z najuboższymi dzielnicami..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

- 14.4. Styl duszpasterski i język kazań ..**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 14.5. Krytyka nierówności społecznych.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 14.6. Duchowość czerpiąca z teologii ludu.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 15: Na arenie międzynarodowej **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 15.1. Rola w Konferencji Biskupów Ameryki.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 15.2. Dokument z Aparecidy - główny redaktor**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 15.3. Spotkania z przywódcami politycznymi**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 15.4. Stanowisko wobec globalnych problemów ..**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 15.5. Uznanie międzynarodowe **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 16: Zdrowie Benedykta XVI i sede vacante.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 16.1. Ostatnie miesiące pontyfikatu Benedykta XVI **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 16.2. Zaskakująca abdykacja - 11 lutego 2013**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 16.3. Reakcje świata i Kościoła na decyzję papieża.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 16.4. Okres sede vacante - administracja Kościoła.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 16.5. Przygotowania do konklawe..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 17: Konklawe 2013 roku **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 17.1. Przybycie kardynałów do Rzymu**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 17.2. Kongregacje generalne przed konklawe.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

- 17.3. Wejście do Kaplicy Sykstyńskiej.. **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 17.4. Przebieg głosowań **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 17.5. Moment wyboru - "Accepto" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 17.6. Pierwsze chwile jako papież **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 18: "Habemus Papam" - papież z Ameryki.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 18.1. Ogłoszenie wyboru światu - 13 marca 2013**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 18.2. Papież z Ameryki - znaczenie symboliczne...**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 18.3. Pierwszy papież jezuita - historyczny przełom **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 18.4. Reakcje w Argentynie i Ameryce Łacińskiej.**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 18.5. Odbiór wyboru w świecie..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 18.6. Pierwsze błogosławieństwo "Urbi et Orbi" ..**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 19: Imię Franciszek - program pontyfikatu**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 19.1. Wybór bezprecedensowego imienia**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 19.2. Święty Franciszek z Asyżu jako inspiracja**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 19.3. Symbolika imienia - ubóstwo, pokój, ekologia **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 19.4. Franciszek Ksawery - jezuicki wymiar imienia.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 19.5. Recepcja nowego imienia w Kościele.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 20: Gesty i decyzje - nowy styl papieża**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

- 20.1. Rezygnacja z czerwonych butów i mozzetty **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 20.2. Dom św. Marty zamiast Pałacu Apostolskiego **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 20.3. Pierwsze przemówienia i homilie **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 20.4. Spotkanie z dziennikarzami **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 20.5. Umycie nóg więźniom w Wielki Czwartek **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 20.6. Objęcie katedry biskupa Rzymu .. **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 21: Reforma Kurii Rzymskiej i administracji **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 21.1. Powołanie Rady Kardynałów (C9) **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 21.2. Diagnoza problemów kurii **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 21.3. Reforma finansów watykańskich i IOR..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 21.4. Nowa konstytucja "Praedicate Evangelium" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 21.5. Reorganizacja dykasterii **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 21.6. Decentralizacja władzy w Kościele **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 22: Encykliki i adhortacje **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 22.1. "Lumen Fidei" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 22.2. "Evangelii Gaudium" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 22.3. "Laudato Si'" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 22.4. "Amoris Laetitia" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 22.5. "Gaudete et Exsultate" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 22.6. "Fratelli Tutti" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

22.7. Styl i metodologia dokumentów Franciszka **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

23: Synody i kolegialność **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

23.1. Reforma instytucji Synodu Biskupów **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

23.2. Synody o rodzinie (2014-2015) .. **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

23.3. Synod o młodzieży (2018) **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

23.4. Synod amazoński (2019) **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

23.5. Synod o synodalności (2021-2024) **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

23.6. Zwiększenie roli świeckich i kobiet **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

23.7. Reforma procesu przygotowania i przebiegu synodów..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

24: Walka z nadużyciami **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

24.1. Dziedzictwo skandali i kryzys wiarygodności..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

24.2. Powołanie Komisji ds. Ochrony Małoletnich **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

24.3. Procedury wobec oskarżonych duchownych **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

24.4. Spotkania z ofiarami nadużyć..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

24.5. Szczyt w Watykanie o ochronie małoletnich **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

24.6. Motu proprio "Vos estis lux mundi" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

25: Mianowania kardynalskie **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

25.1. Nowe kryteria wyboru kardynałów **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

- 24.7. Zniesienie tajemnicy papieskiej w sprawach nadużyć **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 25.2. Kardynałowie z "peryferii świata" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 25.3. Zwiększenie reprezentacji Południa..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 25.4. Nierównowaga **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 25.5. Konsystorze za pontyfikatu Franciszka **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 25.6. Przygotowanie przyszłego konklawe..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 26: Ekumenizm w praktyce **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 26.1. Spotkanie z Patriarchą Bartłojem I..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 26.2. Historyczne spotkanie z Patriarchą Cyrylem..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 26.3. Relacje z Kościołami protestanckimi..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 26.4. Wspólne obchody 500-lecia Reformacji **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 26.5. Dialog z Kościołami Wschodu..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 26.6. Ekumenizm krwi **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 26.7. Wspólne inicjatywy i deklaracje ekumeniczne **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 27: Dialog międzyreligijny **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 27.1. Relacje z judaizmem **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 27.2. Islam - nowe otwarcie i braterstwo **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 27.3. Dokument o braterstwie z Wielkim Imamem **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

- 27.4. Spotkania z przywódcami religii wschodnich **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 27.5. Dialog z niewierzącymi - "dziedziniec pogan" **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 27.6. Papieska Rada ds. Dialogu Międzyreligijnego **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 28: Dyplomacja w czasach globalnych napięć **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 28.1. Reforma Sekretariatu Stanu **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 28.2. Mediacje w konfliktach międzynarodowych **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 28.3. Otwarcie relacji z Kubą..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 28.4. Stanowisko wobec wojny w Syrii **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 28.5. Konflikty w Afryce i zaangażowanie Watykanu **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 28.6. Wojna na Ukrainie - inicjatywy pokojowe **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 29: Podróże apostolskie **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 29.1. Nowe priorytety geograficzne..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 29.2. Pielgrzymki do Ameryki Łacińskiej..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 29.3. Trudne wizyty na Bliskim Wschodzie **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 29.4. Podróże do Azji - otwarcie nowych drzwi..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 29.5. Afryka - kontynent nadziei **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 29.6. Wizyty w Europie..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 30: Przemówienia w instytucjach światowych **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

- 30.1. Wystąpienia w ONZ.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 30.2. Przemówienia w Parlamencie Europejskim.**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 30.3. Wystąpienia przed parlamentami narodowymi.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 30.4. Uczestnictwo w szczytach międzynarodowych.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 31: "Laudato Si'" - rewolucyjna encyklika**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 31.1. Geneza dokumentu i zespół autorski**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 31.2. Główne tezy i koncepcja ekologii integralnej**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 31.3. Krytyka konsumpcjonizmu.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 31.4. Recepcja encykliki w świecie**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 31.5. Wpływ encykliki na konferencję klimatyczną.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 32: obrońca ubogich i wykluczonych.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 32.1. Opcja na rzecz ubogich w nauczaniu**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 32.2. Inicjatywy na rzecz bezdomnych w Rzymie.**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 32.3. Światowe Dni Ubogich - nowa inicjatywa**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 32.4. Dykasteria ds. Integralnego Rozwoju Człowieka**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 32.5. Kontakty z ruchami ludowymi**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 32.6. Krytyka "globalizacji obojętności"**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 33: Migranci i uchodźcy - wyzwanie dla sumień.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

- 33.1. Utworzenie specjalnej sekcji ds. migrantów **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 33.2. "20 punktów" dla polityki migracyjnej.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 33.3. Wizyty w obozach dla uchodźców**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 33.4. Przyjęcie rodzin syryjskich w Watykanie.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 34: Konserwatywna opozycja wewnątrz Kościoła**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 34.1. "Dubia" czterech kardynałów.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 34.2. List arcybiskupa Viganò i oskarżenia.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 34.3. Opozycja w Kurii Rzymskiej**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 34.4. Krytyka ze strony środowisk tradycjonalistycznych.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 34.5. Konflikt wokół mszy trydenckiej **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 35: "Amoris Laetitia"**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 35.1. Synody o rodzinie - trudne dyskusje**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 35.2. Główne wątki adhortacji "Amoris Laetitia" ..**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 35.3. Kontrowersje wokół rozdziału VIII.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 35.4. Różne interpretacje dokumentu w episkopatach**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 35.5. Duszpasterstwo osób rozwiedzionych w nowych związkach **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 36: Amazońskie kontrowersje i synod.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

- 36.1. Przygotowania do Synodu Amazońskiego**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 36.2. Kwestie w Instrumentum Laboris**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 36.3. Debata o celibacie i viri probati..**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 36.4. Rola kobiet w Kościele amazońskim.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 36.5. Figura Pachamamy i oskarżenia o synkretyzm.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 36.6. Adhortacja "Querida Amazonia"..**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 37: Relacje z Chinami - trudny dialog.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 37.1. Historia relacji Watykanu z Chinami**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 37.2. Negocjacje nad porozumieniem w sprawie biskupów**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 37.3. Tymczasowa umowa z 2018 roku i jej przedłużenie**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 37.4. Krytyka porozumienia**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 37.5. Sytuacja Kościoła podziemnego w Chinach..**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 37.6. Wyświęcenia biskupów po porozumieniu**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 38: Pandemia COVID-19.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 38.1. Dramatyczne błogosławieństwo..**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 38.2. Msze święte transmitowane z Domu św. Marty**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 38.3. Inicjatywy Watykanu w czasie pandemii**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 38.4. Refleksje teologiczne o sensie kryzysu.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

- 38.5. Wpływ pandemii na zdrowie papieża.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 39: Starość i zmagania ze zdrowiem.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 39.1. Operacja okrężnicy - 2021 rok.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 39.2. Problemy z kolanem i ograniczona mobilność.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 39.3. Publiczne mówienie o starzeniu się i chorobie.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 39.4. Dostosowanie programu do ograniczeń.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 39.5. Spekulacje medialne o abdykacji.**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 39.6. Teologia kruchości i słabości w nauczaniu ...**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 39.7. Papież emeryt - relacje w ostatnich latach ..**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 40: Ostatnie inicjatywy i dokumenty.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 40.1. Przygotowania do Roku Jubileuszowego 2025.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 40.2. Finalizacja reform kurialnych.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 40.3. Ostatnie podróże apostolskie**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 40.4. Nowe beatyfikacje i kanonizacje .**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 40.5. Ostatnie encykliki i adhortacje.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 40.6. Inicjatywy ekumeniczne i międzyreligijne....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 40.7. Testament duchowy**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 41: Pożegnanie i śmierć.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 41.1. Pogorszenie stanu zdrowia.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 41.2. Niespodziewana śmierć**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 41.3. Sede vacante.....**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

- 41.4. Ocena reform instytucjonalnych .**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 41.5. Znaczenie dokumentów teologicznych**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 41.6. Kontrowersje i napięcia**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 47.7. Porównania z poprzednikami**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 41.8. Franciszek w kontekście Soboru .**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
- 41.9. Ocena z perspektywy**Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

1: Jorge Mario Bergoglio - narodziny

1.1. Argentyna połowy XX wieku

Sytuacja polityczna Argentyny w 1936 roku

Rok 1936, w którym na świat przyszedł Jorge Mario Bergoglio, przypadł na środek prezydentury generała Agustína Pedro Justo, sprawującego urząd w latach 1932-1938. Był to okres tzw. "Dekady Haniebnej" (Década Infame), zapoczątkowanej wojskowym zamachem stanu w 1930 roku, który obalił demokratycznie wybranego prezydenta Hipólito Yrigoyena. Justo, choć formalnie wybrany w wyborach, doszedł do władzy w wyniku oszustw wyborczych i wykluczenia głównych opozycyjnych kandydatów. Jego rządy charakteryzowały się sojuszem wojska z konserwatywną oligarchią ziemiańską, systematycznymi fałszerstwami wyborczymi oraz represjami wobec opozycji politycznej, zwłaszcza wobec radykalnych i lewicowych ugrupowań. System ten, nazywany "patriotycznym oszustwem" (fraude patriótico), miał pozorować demokratyczne procedury przy jednoczesnym utrzymaniu faktycznej władzy przez wąską elitę.

Sytuacja gospodarcza i społeczna

Argentyna lat 30., mimo względnego wychodzenia z Wielkiego Kryzysu, pozostawała krajem głębokich kontrastów i napięć społecznych. Gospodarka, tradycyjnie oparta na eksporcie mięsa i zboża, zmagająca się z skutkami światowej recesji i spadkiem cen produktów rolnych. Rząd Justo próbował ratować sytuację poprzez zwiększenie interwencjonizmu państwowego i początek industrializacji, czego wyrazem był pakt Roca-Runciman zawarty z Wielką Brytanią. Umowa ta, choć zapewniła rynki zbytu dla argentyńskiej wołowiny, utrwaliła jednocześnie zależność gospodarczą kraju.

Spółeczeństwo argentyńskie było wyraźnie rozwarstwione. Na szczycie hierarchii stała oligarchia ziemiańska i przemysłowa, poniżej – rosnąca klasa średnia składająca się z urzędników, kupców i przedstawicieli wolnych zawodów. Najlicniejszą grupę stanowili robotnicy przemysłowi, rolni i miejski proletariat, a także liczni imigranci, głównie z Włoch i Hiszpanii, którzy w poprzednich dekadach masowo przybywali do

Argentyny. To właśnie z tej ostatniej grupy – włoskich imigrantów – wywodzili się rodzice małego Jorge.

Rola Kościoła katolickiego

Kościół katolicki w Argentynie lat 30. zajmował uprzywilejowaną pozycję społeczną i polityczną. Po okresie liberalnych reform z przełomu XIX i XX wieku, które ograniczyły jego wpływy, Kościół odzyskiwał swoje znaczenie, szczególnie po zamachu w 1930 roku. Instytucja ta stanowiła ważny filar konserwatywnego ładu, utrzymując bliskie relacje z wojskiem i ziemiańską oligarchią.

Argentyński katolicyzm tego okresu charakteryzował się konserwatyżmem doktrynalnym, antymodernizmem i przeciwstawianiem się lewicowym ideologiom. Jednocześnie narastały w nim nurty nacjonalistyczne, inspirowane ruchami europejskimi. W latach 30. aktywną działalność prowadziły katolickie organizacje świeckie, takie jak Akcja Katolicka, a w 1934 roku w Buenos Aires odbył się Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny, który zademonstrował siłę i znaczenie Kościoła w argentyńskim społeczeństwie.

Dzielnica Flores

Jorge Mario Bergoglio przyszedł na świat w Flores, dzielnicy położonej w zachodniej części Buenos Aires. W latach 30. XX wieku Flores, niegdyś samodzielne miasteczko włączone do stolicy w 1888 roku, było dzielnicą o mieszanym charakterze. Historycznie obszar ten zamieszkiwały zamożne rodziny, czego śladem były eleganckie rezydencje z XIX wieku, jednak od początku XX wieku następowała stopniowa zmiana demograficzna.

W okresie narodzin przyszłego papieża Flores stawało się coraz bardziej zróżnicowane społecznie. Obok tradycyjnych elit mieszkali tam przedstawiciele klasy średniej oraz imigranci, głównie Włosi i Hiszpanie, którzy tworzyli własne wspólnoty. Atmosfera dzielnicy łączyła elementy mieszczańskiej stabilności z duchem imigranckiej przedsiębiorczości. Centralnym punktem życia religijnego była bazylika San José de Flores, ważny ośrodek katolicki, który kilkadziesiąt lat później odegra znaczącą rolę w duchowej formacji młodego Bergoglio.

Flores reprezentowało typowy dla Buenos Aires tygiel kulturowy, gdzie tradycyjne wartości argentyńskie mieszały się z europejskimi wpływami przywiezionymi przez imigrantów. To właśnie w tym środowisku, pomiędzy światem włoskiej diaspory a realiami argentyńskiego miasta, 17 grudnia 1936 roku urodził się Jorge Mario Bergoglio, przyszły papież Franciszek.

1.2. 17 grudnia 1936 - dzień narodzin

Okoliczności narodzin w domu przy Membrillar 531

W upalny letni dzień 17 grudnia 1936 roku, gdy temperatura w Buenos Aires przekraczała 30 stopni Celsjusza, w skromnym domu przy ulicy Membrillar 531 w dzielnicy Flores, Regina María Sívori wydała na świat swojego pierwotnego syna. Jorge Mario Bergoglio przyszedł na świat w rodzinnym domu, co było wówczas powszechną praktyką wśród rodzin klasy średniej i robotniczej. Poród odbył się przy asyście lokalnej położnej oraz w obecności babki ze strony matki, która służyła doświadczeniem i wsparciem. Dom, w którym urodził się przyszły papież, był typowym dla tej części Buenos Aires jednopiętrowym budynkiem z niewielkim patio, wynajmowanym przez rodzinę Bergoglio.

Mario José Bergoglio, ojciec Jorge, księgowy z zawodu, oczekiwał w sąsiednim pokoju na wieści o narodzinach dziecka, zgodnie z ówczesnym zwyczajem nieobecności mężczyzn przy porodzie. Dzień narodzin Jorge zbiegł się z okresem przygotowań do świąt Bożego Narodzenia, co nadało temu wydarzeniu dodatkowego, symbolicznego wymiaru w oczach religijnej rodziny.

Pierwsze chwile życia i reakcja rodziny

Narodziny pierwotnego syna wzbudziły radość w rodzinie Bergoglio. Mario José, który zaledwie kilka lat wcześniej przybył z Włoch do Argentyny w poszukiwaniu lepszego życia, z dumą przyjął wiadomość o narodzinach dziedzica. Regina, wychowana już w Argentynie, ale w rodzinie o włoskich korzeniach, spełniała tradycyjną rolę matki, całkowicie oddanej

nowonarodzonemu dziecku. Dziadkowie, zwłaszcza Rosa i Giovanni Sívori, rodzice Reginy, traktowali narodziny wnuka jako kontynuację rodzinnej linii na nowej ziemi.

Zgodnie z katolicką tradycją, bardzo silną wśród włoskich imigrantów, mały Jorge został od razu pobłogosławiony przez rodzinę, a na jego łóżeczku zawieszono medalik z wizerunkiem Matki Boskiej. W domu Bergoglio panowała atmosfera spokojnej radości, ale i odpowiedzialności – narodziny dziecka w niepewnych ekonomicznie czasach były zarówno błogosławieństwem, jak i zobowiązaniem dla młodych rodziców.

Pierwsze tygodnie życia

Pierwsze tygodnie życia małego Jorge upłynęły pod znakiem tradycyjnych praktyk opieki, charakterystycznych dla włoskiej diaspory w Argentynie. Regina, podobnie jak inne matki o włoskich korzeniach, stosowała metody wyniesione z domów swoich rodziców, łącząc je z lokalnymi zwyczajami argentyńskimi. Noworodek był ciasno owijany w pieluszki, co miało zapewnić prawidłowy rozwój kończyn. Karmienie piersią odbywało się na żądanie, zgodnie z zaleceniami starszych kobiet w rodzinie, które przekazywały swoją wiedzę młodej matce.

W tradycji włoskich imigrantów szczególną wagę przywiązywano do ochrony dziecka przed "złym okiem" (malocchio). W tym celu na nadgarstku Jorge zawiązano czerwoną wstążeczkę, a w pokoju, gdzie spał, zawieszono amulety ochronne. Te ludowe zwyczaje harmonijnie współistniały z religijnymi rytuałami – codziennymi modlitwami za zdrowie dziecka i przygotowaniami do chrztu, który miał się odbyć w ciągu kilku tygodni.

Rodzina stanowiła centrum systemu wsparcia – babcie, ciotki i sąsiadki pochodzące z tej samej fali migracyjnej, często odwiedzały dom Bergoglio, pomagając młodej matce i przynosząc domowe lekarstwa na typowe dolegliwości niemowlęce. Ta sieć wsparcia, charakterystyczna dla społeczności imigranckich, zapewniała poczucie bezpieczeństwa i ciągłości kulturowej w nowym kraju.

Warunki życia imigranckiej rodziny

Rodzina Bergoglio reprezentowała typowy model życia włoskich imigrantów drugiego pokolenia w Buenos Aires lat 30. Mario José, mimo wykształcenia księgowego, zmagał się, jak wielu innych, z niepewnością ekonomiczną okresu po Wielkim Kryzysie. Pracował wówczas w banku, co zapewniało rodzinie skromne, ale stabilne dochody, sytuujące ich pomiędzy klasą robotniczą a niższą klasą średnią.

Dom przy Membrillar 531 był wynajmowany, co również stanowiło typową sytuację dla wielu rodzin imigranckich, które nie zdołały jeszcze zgromadzić kapitału na zakup własnej nieruchomości. Składał się z kilku pomieszczeń, z których najważniejszym była kuchnia – centrum życia rodzinnego, gdzie przygotowywano tradycyjne włoskie posiłki, stanowiące ważny element podtrzymywania kulturowej tożsamości.

Życie codzienne rodziny Bergoglio koncentrowało się wokół pracy, kościoła i rodzinnych spotkań. Oszczędność była cnotą praktykowaną z konieczności – każdy peso odkładano na ewentualne trudne czasy lub poprawę warunków mieszkaniowych. Ta ostrożność finansowa, charakterystyczna dla pokolenia doświadczonego ekonomiczną niestabilnością, towarzyszyła rodzinie przez lata i wpłynęła na formację charakteru młodego Jorge.

Dzielnica Flores, z jej mieszkanką społeczną i kulturową, oferowała względnie bezpieczne środowisko dla wychowania dzieci, z dostępem do podstawowych usług, szkół i kościołów. To właśnie w tych skromnych, ale godnych warunkach, z dala od luksusu, ale i od skrajnej biedy, rozpoczęło się życie Jorge Mario Bergoglio – człowieka, który dekady później, jako papież Franciszek, uczyni z prostoty i bliskości z ludźmi zwykłymi znaki rozpoznawcze swojego pontyfikatu.

1.3. Chrzest i pierwsze sakramenty

Przygotowania do chrztu

Przygotowania do chrztu pierworodnego syna państwa Bergoglio rozpoczęły się niemal natychmiast po jego narodzinach. W tradycji włosko-

argentyńskiej chrzest dziecka powinien nastąpić możliwie szybko, co wynikało zarówno z teologicznego znaczenia tego sakramentu, jak i z praktycznych obaw o zdrowie noworodków w czasach wysokiej śmiertelności niemowląt. Mario i Regina zdecydowali, że ich syn otrzyma imiona Jorge Mario. Pierwsze – Jorge (Jerzy) – było popularne w Argentynie i symbolizowało zakorzenienie w nowej ojczyźnie; drugie – Mario – stanowiło nawiązanie do imienia ojca, zgodnie z włoską tradycją podtrzymywania ciągłości rodzinnej.

Wybór rodziców chrzestnych był istotną decyzją, ponieważ w kulturze włosko-argentyńskiej pełnili oni nie tylko ceremonialną funkcję, ale stawali się faktycznymi opiekunami dziecka, zobowiązanymi do pomocy w jego wychowaniu i wsparcia materialnego w razie potrzeby. Na rodziców chrzestnych wybrano bliskich krewnych z rodziny matki – Vincenzo Sivori i jego żonę Emerencianę. Wybór ten podkreślał silne więzi w rozgałęzionej rodzinie Sivori, która stanowiła główne oparcie dla młodego małżeństwa Bergoglio.

Przygotowano także tradycyjne białe szaty chrzcielne, często przekazywane w rodzinach imigranckich z pokolenia na pokolenie, oraz organizowano skromne, ale uroczyste przyjęcie chrzcielne, które miało się odbyć w domu rodzinnym po ceremonii.

Ceremonia chrztu w San José de Flores

Chrzest Jorge Mario Bergoglio odbył się 25 grudnia 1936 roku, w święto Bożego Narodzenia, co nadawało ceremonii dodatkowego, symbolicznego wymiaru. Miejszem chrztu była bazylika San José de Flores, neobarokowy kościół stanowiący centrum religijne dzielnicy. Ta świątynia, konsekrowana w 1883 roku, z charakterystyczną kopułą widoczną z wielu miejsc w okolicy, była duchowym sercem społeczności.

Ceremonii przewodniczył proboszcz parafii, ksiądz Enrique Pederoza, który udzielał sakramentów wielu rodzinom z okolicy, znając osobiście większość swoich parafian. Zgodnie z ówczesnym rytuałem, ceremonia odbywała się w bocznej kaplicy przy chrzcielnicy, a nie przy głównym ołtarzu. Uczestniczyli

w niej najbliżsi członkowie rodziny – rodzice, dziadkowie ze strony matki, rodzice chrzestni oraz kilkoro wujów i ciotek.

Chrzest przebiegał według tradycyjnego rytu przedsoborowego, w języku łacińskim, z egzorcyzmami poprzedzającymi właściwy sakrament, namaszczeniem olejem i solą wkładaną do ust dziecka jako symbol mądrości. Mały Jorge, zgodnie z relacjami rodzinnymi, zachowywał się spokojnie podczas całej ceremonii, co było interpretowane jako dobry znak na przyszłość.

Wczesne wychowanie religijne

Pierwsze lata życia Jorge upłynęły w atmosferze głębokiej, choć prostej religijności, charakterystycznej dla włoskich rodzin imigranckich. Szczególną rolę w jego religijnym wychowaniu odegrała babcia Rosa Sivori, która mieszkała niedaleko i spędzała wiele czasu z wnukiem. To ona nauczyła go pierwszych modlitw – "Ojcze nasz" i "Zdrowaś Maryjo" w dialekcie piemonckim, którym posługiwała się w codziennych rozmowach.

Rosa przekazywała wnukowi nie tylko formalne modlitwy, ale przede wszystkim żywą wiarę zakorzenioną w codziennym życiu. Opowiadała mu historie biblijne i żywoty świętych, szczególnie tych popularnych we włoskiej tradycji ludowej, jak św. Antoni z Padwy czy św. Franciszek z Asyżu. Te opowieści, przekazywane prostym, obrazowym językiem, kształtowały wyobraźnię religijną małego Jorge.

W domu Bergoglio praktykowano codzienne modlitwy rodzinne – wspólny różaniec, modlitwy przed posiłkami i wieczorne błogosławieństwo udzielane dzieciom przez rodziców. Jorge szybko przyswoił sobie te rytuały, które stanowiły stały element rytmu dnia. Ta prosta, rodzinna pobożność, pozbawiona teologicznego wyrafinowania, ale głęboko zakorzeniona w życiu codziennym, stała się fundamentem jego osobistej wiary.

Maryjna pobożność rodziny Bergoglio

Kult maryjny zajmował szczególne miejsce w religijności rodziny Bergoglio, co wynikało zarówno z ogólnych tendencji w katolicyzmie argentyńskim, jak i z tradycji przyniesionych z Włoch. W domu przy Membrillar 531

centralne miejsce zajmował obraz Matki Boskiej Miłosierdzia (Madonna della Misericordia), przywieziony przez dziadków z Piemontu.

Regina Sivori, matka Jorge, była szczególnie przywiązana do maryjnej pobożności i codziennie odmawiała różaniec, często włączając w tę modlitwę małego syna, gdy tylko był w stanie powtarzać proste formuły. W rodzinie praktykowano także inne formy kultu maryjnego, jak noszenie szkaplerza, medalika z wizerunkiem Matki Boskiej oraz odmawianie modlitwy Anioł Pański w południe.

Szczególnym wyrazem maryjnej duchowości były pielgrzymki do sanktuarium Matki Boskiej z Luján, patronki Argentyny, w których rodzina Bergoglio uczestniczyła co roku. Choć Jorge był zbyt mały, by zapamiętać te pierwsze wizyty, praktyka pielgrzymowania do narodowego sanktuarium stała się stałym elementem jego religijnego wychowania.

Ta głęboka maryjna pobożność, którą Jorge chłonał od najwcześniejszych lat, zaowocowała później jego szczególnym przywiązaniem do Matki Bożej Rozwiązującej Węzły, której kult wprowadził do Argentyny po swoim pobycie w Niemczech. Jako papież zachował tę maryjną orientację, czego wyrazem stały się jego częste odniesienia do roli Maryi w Kościele oraz zwyczaj nawiedzania rzymskich sanktuariów maryjnych przed i po podróżach apostolskich.

2: Włoskie dziedzictwo na argentyńskiej ziemi

2.1. Historia emigracji rodziny z Piemontu

Przyczyny emigracji rodziny Bergoglio

Historia rodziny Bergoglio wpisuje się w szerszą narrację włoskiej emigracji do Ameryki Południowej w pierwszej połowie XX wieku. Giovanni Angelo Bergoglio wraz z żoną Rosą Margheritą Vasallo i synem Mario Giuseppe opuścili niewielką miejscowość Portacomaro w regionie Piemontu z powodów, które dotyczyły wówczas tysiące włoskich rodzin. Włochy po I wojnie światowej znalazły się w głębokim kryzysie ekonomicznym. Zadłużenie państwa, inflacja i bezrobocie uderzyły szczególnie mocno w rolnicze regiony północnych Włoch, gdzie tradycyjne gospodarstwa nie były w stanie zapewnić utrzymania wielopokoleniowym rodzinom. Piemont, mimo swojego względnego bogactwa na tle innych regionów, nie był wyjątkiem.

Do trudności ekonomicznych dołączył rosnący w siłę faszyzm. Gdy w 1922 roku Benito Mussolini przejął władzę, wiele rodzin, szczególnie tych o liberalnych lub lewicowych poglądach, znalazło się pod presją polityczną. Nie ma jednoznacznych dowodów na polityczne motywacje emigracji Bergogliów, jednak wiadomo, że Giovanni Angelo nie był zwolennikiem nowego reżimu. Dla wielu podobnych mu rodzin narastający autorytaryzm stanowił dodatkowy bodziec do szukania szczęścia za oceanem, gdzie wieści o możliwościach pracy i ziemi dostępnej dla osadników brzmiały jak obietnica lepszego jutra.

Podróż do nowego świata

W 1929 roku, gdy światowy kryzys gospodarczy osiągał swoje apogeum, rodzina Bergoglio podjęła ostateczną decyzję o emigracji. Statek "Giulio Cesare", wówczas jeden z najnowocześniejszych transatlantyckich liniowców, miał być ich przepustką do nowego życia. Giovanni, Rosa i ich jedyny syn Mario Giuseppe (ojciec przyszłego papieża) zaokrętowali się w Genui, zabierając ze sobą niewielki dobytek i zdjęcie rodzinnego domu w Portacomaro jako symbol pamięci o pozostawionej ojczyźnie.

Podróż, choć odbywana na stosunkowo nowoczesnym statku, nie była łatwa. Warunki dla imigrantów w klasie ekonomicznej oznaczały ciasne kajuty dzielone z innymi rodzinami, ograniczony dostęp do świeżej wody i monotonne posiłki. Dla kilkunastoletniego Mario Giuseppe był to czas zarówno strachu, jak i ekscytacji. Późniejsze wspomnienia ojca Franciszka o tej podróży, przekazywane w rodzinnych opowieściach, zawsze podkreślały mieszaninę niepewności i nadziei, jaka towarzyszyła Bergogliom podczas dwutygodniowej przeprawy przez Atlantyckie.

Pierwsze lata na argentyńskiej ziemi

Po przybyciu do Buenos Aires rodzina stanęła przed wyzwaniem adaptacji do nowej rzeczywistości. Stolica Argentyny w latach 30. XX wieku była miastem kontrastów - z jednej strony nowoczesną metropolią wzorowaną na europejskich stolicach, z drugiej miejscem, gdzie imigranci często lądowali w zatłoczonych conventillos - tanich kamienicach podzielonych na maleńkie mieszkania. Bergogliowie początkowo zamieszkali w dzielnicy Flores, która stała się domem dla wielu włoskich imigrantów.

Giovanni Angelo, z zawodu księgowy, napotkał trudności w znalezieniu pracy w swoim zawodzie. Bariery językowe i nieznajomość lokalnych realiów sprawiły, że musiał przyjmować dorywcze zajęcia. Rosa, jak wiele włoskich kobiet, zajmowała się domem, jednocześnie podejmując prace chałupnicze, by wspomóc rodzinny budżet. Wspólnota włoska w Buenos Aires była jednak silna i zapewniała wsparcie nowo przybyłym. Stowarzyszenia pomocy wzajemnej, włoskie szkoły i kościoły stanowiły przestrzeń, gdzie imigranci mogli podtrzymywać swoją tożsamość, jednocześnie integrując się z argentyńskim społeczeństwem.

Mario Giuseppe - między dwoma światami

Mario Giuseppe Bergoglio, który przybył do Argentyny jako nastolatek, najszybciej zaadaptował się do nowego środowiska. Szybko opanował język hiszpański, ukończył szkołę i rozpoczął pracę. W przeciwieństwie do wielu imigrantów, którym nie udało się wyrwać z kręgu ubóstwa, młody Bergoglio zdołał zdobyć stabilną pozycję zawodową jako księgowy w kolejnictwie - jednym z kluczowych sektorów rozwijającej się argentyńskiej gospodarki.

W 1935 roku Mario Giuseppe poznał Reginę Marię Sivorí, córkę imigrantów z północnych Włoch. Ich małżeństwo, zawarte w 1936 roku, symbolicznie połączyło dwie historie włoskiej emigracji. Regina, urodzona już w Argentynie, reprezentowała drugie pokolenie imigrantów - wychowane w dwóch kulturach, ale mocniej zakorzenione w argentyńskiej rzeczywistości. Mario Giuseppe, choć wciąż pielęgnujący włoskie tradycje i język, również przyjął Argentynę jako swoją nową ojczyznę.

17 grudnia 1936 roku przyszedł na świat ich pierwszy syn - Jorge Mario Bergoglio, przyszły papież Franciszek. Urodził się jako obywatel Argentyny, ale w domu, gdzie mówiono po hiszpańsku z wyraźnym włoskim akcentem, gdzie gotowano włoskie potrawy i wspomniano piemonckie krajobrazy. Ta podwójna tożsamość - argentyńska z silnymi włoskimi korzeniami - ukształtowała jego charakter, wartości i światopogląd.

2.2. Wpływy włoskiej kultury w domu rodzinnym

Dwujęzyczność jako codzienność

W domu rodzinnym Jorge Bergoglio słowa przeplatały się w wyjątkowy sposób, tworząc językową mozaikę, która kształtowała jego dzieciństwo. Dialekt piemoncki nie był w rodzinie Bergoglio jedynie sentymentalnym wspomnieniem przeszłości – stanowił żywy element codziennej komunikacji. Dziadkowie Jorge, Giovanni Angelo i Rosa Margherita, posługiwali się nim naturalnie, zwłaszcza w rozmowach między sobą. Mario Giuseppe, ojciec Jorge, choć płynnie mówił po hiszpańsku, w momentach emocjonalnych czy podczas rodzinnych dyskusji również przechodził na swój rodzimy dialekt.

W domu używano charakterystycznych piemonckich wyrażen, które wplatały się w hiszpańskie zdania. "Stà mach tranquil" (zachowaj spokój), "Anduma" (chodźmy) czy "Bogianen" (nie ruszaj się) – te i podobne zwroty stanowiły lingwistyczny pomost między dwiema ojczyznami rodziny. Młody Jorge, dorastając w tym środowisku, nauczył się nie tylko rozumieć dialekt piemoncki, ale również wyczuwać emocjonalne niuanse związane z użyciem

konkretnych wyrażen. Ta dwujęzyczność nie była formalnym elementem edukacji, lecz naturalnym aspektem życia rodzinnego, który uformował jego wrażliwość językową i zdolność poruszania się między różnymi kulturowymi kontekstami.

Kuchnia jako pamięć o korzeniach

Stół w domu Bergoglio był miejscem, gdzie włoskie dziedzictwo materialnie manifestowało się każdego dnia. Regina Maria Sivori, matka Jorge, choć urodzona już w Argentynie, przejęła od swojej matki genueńskiej liczne przepisy i kulinarne zwyczaje. W niedziele i święta dom wypełniał się zapachem ragù przygotowywanego według tradycyjnej receptury, wymagającej wielogodzinnego gotowania na wolnym ogniu. Agnolotti – piemonckie pierożki nadziewane mięsem lub warzywami – były specjalnością świątecznych obiadów. Na stole często pojawiała się również bagna càuda – specjalny sos z anchois, czosnku i oliwy, w którym maczano świeże warzywa.

Regina dostosowywała tradycyjne przepisy do lokalnych warunków, używając argentyńskich składników, ale zachowując piemonckie i genueńskie techniki przygotowywania potraw. Młody Jorge często asystował matce w kuchni, ucząc się nie tylko przepisów, ale także historii stojących za nimi. Każde danie niosło ze sobą opowieść – o regionach Włoch, o przodkach, o czasach trudnych i radosnych. Dla Bergoglio kuchnia stała się pierwszą lekcją historii rodzinnej, przestrzenią, gdzie abstrakcyjne pojęcie dziedzictwa nabierało konkretnego smaku i zapachu.

Wartości jako fundament

W domu Bergoglio wartości przeniesione z Włoch nie były abstrakcyjnymi ideałami, lecz konkretnymi zasadami organizującymi codzienne życie. Solidarność rodzinna przejawiała się w praktyczny sposób – wszyscy dzielili się obowiązkami i wzajemnie wspierali w trudnościach. Pracowitość, mocno zakorzeniona w kulturze piemonckiej, była przekazywana dzieciom nie tyle przez słowa, ile przez przykład rodziców. Mario Giuseppe, pracując jako księgowy w kolejnictwie, często przynosił pracę do domu, a Regina, mimo

obowiązków domowych, znajdowała czas na szycie, by wspomóc rodzinny budżet.

Oszczędność i prostota nie wynikały jedynie z ograniczonych środków, ale z głębokiego przekonania, że nadmierny konsumpcjonizm prowadzi do duchowego zubożenia. W domu Bergoglio nie wyrzucano żywności, ubrania były noszone, dopóki całkowicie się nie zużyły, a każdy przedmiot miał swoją wartość. Te zasady Jorge wspominał później jako kluczowe dla ukształtowania jego podejścia do materialnej strony życia. Prostota stała się dla niego nie tylko ekonomiczną koniecznością, ale świadomym wyborem etycznym.

Religijność zakorzeniona w tradycji

Religijne zwyczaje praktykowane w domu Bergoglio stanowiły harmonijne połączenie włoskiej tradycji i argentyńskiej rzeczywistości. Boże Narodzenie celebrowano z elementami charakterystycznymi dla północnych Włoch. Przygotowywano presepio – rozbudowaną szopkę, która pozostawała centralnym elementem świątecznego wystroju od pierwszej niedzieli Adwentu aż do święta Trzech Króli. Wieczerną wigilią rozpoczynano, gdy na niebie pojawiała się pierwsza gwiazda, dzieląc się panettone – tradycyjnym włoskim ciastem.

Wielkanoc oznaczała nie tylko religijne obrzędy, ale również przygotowanie colomba pasquale – ciasta w kształcie gołębia, symbolizującego pokój i zmartwychwstanie. Jorge uczestniczył w tych przygotowaniach, wchłaniając symbolikę i duchowe znaczenie każdego elementu obchodów. Szczególne miejsce w rodzinnej tradycji zajmowały dni patronów. Dzień świętego Józefa, patrona Jorge, był okazją do rodzinnego świętowania, modlitwy i refleksji nad życiem świętego.

Wartym podkreślenia jest fakt, że włoska religijność rodziny Bergoglio była głęboko zakorzeniona w codzienności. Nie ograniczała się do oficjalnych świąt i niedzielnych mszy, ale przejawiała się w drobnych gestach – znaku krzyża przed posiłkiem, wieczornej modlitwie odmawianej wspólnie, obrazach świętych patronów umieszczonych w różnych częściach domu. Ta naturalna, niepretensjonalna religijność ukształtowała duchowość młodego

Jorge, dla którego wiara nie była oddzielona od życia, lecz stanowiła jego integralną część.

2.3. Między dwoma światami

Pomiędzy dwoma światami

Dorastanie jako dziecko imigrantów w Buenos Aires lat 40-tych oznaczało życie na kulturowym pograniczu. Jorge Mario Bergoglio, choć urodzony w Argentynie, doświadczał subtelnych napięć wynikających z podwójnego dziedzictwa. W szkole i na ulicy był Argentyńczykiem, mówiącym płynnie hiszpańskim z charakterystycznym porteño – akcentem mieszkańców Buenos Aires. W domu otaczały go włoskie zwyczaje, język i wartości. Ta dwoistość nie była wówczas niczym wyjątkowym – Argentyna, a szczególnie Buenos Aires, była mozaiką kulturową, gdzie pochodzenie europejskie stanowiło zarówno powód do dumy, jak i potencjalne źródło wykluczenia.

Lata 40-te przyniosły nowe wyzwania dla włoskiej społeczności w Argentynie. II wojna światowa, w której Włochy walczyły po stronie państw Osi, rzuciła cień podejrzliwości na włoskich imigrantów. Choć większość z nich, jak rodzina Bergoglio, nie miała żadnych związków z faszyzmem Mussoliniego, musieli zmierzyć się z nieufnością i stereotypami. Młody Jorge obserwował, jak jego rodzice balansują między przywiązaniem do włoskiego dziedzictwa a koniecznością adaptacji i udowadniania swojej lojalności wobec Argentyny. Ten proces "negocjowania tożsamości" odbywał się na co dzień – w wyborze języka, w publicznych zachowaniach, w decyzjach dotyczących edukacji dzieci.

Wspólnota jako oparcie

Dla rodziny Bergoglio, podobnie jak dla tysięcy innych włoskich rodzin w Buenos Aires, kluczową rolę w zachowaniu równowagi między asymilacją a podtrzymaniem własnej kultury odgrywała społeczność imigrancka. Stowarzyszenia wzajemnej pomocy, takie jak Sociedad Italiana de Socorros Mutuos, zapewniały nie tylko wsparcie ekonomiczne w trudnych chwilach,

ale również przestrzeń do kultywowania włoskich tradycji. Mario Giuseppe Bergoglio utrzymywał kontakty z innymi imigrantami z Piemontu, uczestnicząc w spotkaniach stowarzyszenia Piemontesi nel Mondo, gdzie wymieniano wieści z ojczyzny, dyskutowano o sytuacji we Włoszech i Argentynie, a także organizowano wydarzenia kulturalne.

W dzielnicy Flores, gdzie mieszkała rodzina Bergoglio, działały liczne organizacje związane z włoską diasporą. Kluby sportowe, jak Associazione Sportiva Italiana, gdzie młody Jorge czasami grał w piłkę nożną, stawały się miejscami integracji międzypokoleniowej. Kościoły prowadzone przez włoskich księży, jak parafia San José de Flores, oferowały nie tylko opiekę duchową, ale również stanowiły centra życia społecznego. Festyny parafialne, procesje religijne i uroczystości związane z włoskimi świętymi patronami gromadziły społeczność wokół wspólnych wartości i tradycji.

Te sieci wsparcia miały szczególne znaczenie dla kobiet, takich jak Regina Maria, matka Jorge, które często miały ograniczone kontakty poza kręgiem rodzinnym i sąsiedzkim. Nieformalne grupy kobiet spotykających się na wspólne szycie, gotowanie czy rozmowy przy kawy były przestrzenią, gdzie mogły dzielić się doświadczeniami, wspierać w trudnościach i przekazywać sobie praktyczną wiedzę o funkcjonowaniu w nowym kraju.

Nasiona przyszłego nauczania

Doświadczenie migracji, choć przeżywane pośrednio, przez rodzinne historie, wywarło głęboki wpływ na Jorge Bergoglio. Opowieści dziadków o trudach podróży przez ocean, o początkowych wyzwaniach adaptacji w nowym kraju, o tęsknocie za pozostawioną rodziną i znajomym środowiskiem, kształtowały jego wrażliwość. Obserwacja, jak jego rodzice i dziadkowie musieli budować swoje życie niemal od zera, zaszczepiła w nim szacunek dla imigranckiej odwagi i determinacji.

Te wczesne doświadczenia znajdują odzwierciedlenie w jego późniejszym nauczaniu jako kapłana, biskupa, a wreszcie papieża. Wielokrotnie powracał do tematu migracji, nie jako abstrakcyjnego problemu społecznego, ale jako głęboko ludzkiego doświadczenia wykorzenienia, straty i nadziei. Jego apele o solidarność z migrantami i uchodźcami, o uznanie ich godności i wartości

ich kulturowego wkładu w społeczeństwa przyjmujące, wyrastają nie z teoretycznych rozważań, ale z konkretnego doświadczenia rodzinnego.

Szczególnie wymowne są słowa, które jako papież wypowiedział podczas wizyty na Lampedusie w 2013 roku, mówiąc o "globalizacji obojętności" wobec cierpienia migrantów. W tym przemówieniu pobrzmiewa echo historii jego własnej rodziny, która również musiała zmierzyć się z niepewnością, obojętnością i wyzwaniem życia w nowym kraju.

Tożsamość jako mozaika

Proces kształtowania tożsamości młodego Jorge był złożony i wielowymiarowy. Jako Argentyńczyk z urodzenia, wrastał w kulturę, historię i społeczeństwo swojego kraju. Uczęszczając do argentyńskich szkół, czytając argentyńską literaturę, doświadczając lokalnych zwyczajów, internalizował argentyńską część swojej tożsamości. Jednocześnie, jako potomek włoskich imigrantów, nosił w sobie dziedzictwo Piemontu – w języku, którym częściowo się posługiwał, w wartościach, które wpajali mu rodzice, w kulinarnych preferencjach i rodzinnych historiach.

Te dwa elementy – argentyński i włoski – nie istniały obok siebie jako oddzielne części jego osobowości, ale tworzyły integralną całość, wzajemnie się przenikając i wzbogacając. Jego argentyńskość była przesiąknięta włoskimi wpływami, a jego włoskie dziedzictwo adaptowało się do argentyńskiego kontekstu. Ta kulturowa hybrydyczność, daleka od bycia źródłem konfliktu wewnętrznego, stała się fundamentem jego otwartości na różnorodność i zdolności do przekraczania kulturowych granic.

Trzecim, kluczowym elementem jego tożsamości był katolicyzm, przekazany mu przez rodzinę i wzmocniony przez edukację w katolickich szkołach. Wiara katolicka stanowiła swoisty pomost między dwoma kulturowymi światami, oferując uniwersalny język i wartości, które przekraczały narodowe i etniczne podziały. W kościele Jorge mógł być jednocześnie w pełni Argentyńczykiem i spadkobiercą włoskiej tradycji, gdyż katolicyzm przenikał oba te konteksty.